

УДК 378.091:004.8

Коваленко Ірина Іванівна

Завідувач Цифрового хабу НДЛ цифровізації освіти

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна

i.kovalenko@kubg.edu.ua

ORCID: 0009-0002-8279-8273

ПОЛІТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту, зокрема генеративних мовних моделей, кардинально трансформує освітнє середовище та створює необхідність формування спеціалізованих політик їх використання в закладах вищої освіти (ЗВО). Масштабне впровадження ШІ-технологій супроводжується суттєвими ризиками порушення принципів академічної доброчесності, що зумовлює потребу в нормативному врегулюванні використання штучного інтелекту (ШІ) з урахуванням як інноваційних можливостей, так і вимог якості освіти. Проведений порівняльний аналіз українського та міжнародного досвіду показав, що українські заклади вищої освіти перебувають на стадії переходу від загальних декларативних документів до формування конкретних механізмів регулювання використання ШІ. Досліджено політики провідних українських університетів (Херсонського державного університету, Національного технічного університету України «КПІ ім. Ігоря Сікорського», Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара та ін.) та міжнародних університетів (Уппсальського університету, Кембриджського університету, Массачусетського технологічного інституту та ін.). Встановлено, що міжнародні практики вирізняються системністю, гнучкістю та акцентом на практичній імплементації, включаючи обов'язкове маркування ШІ-контенту, створення внутрішніх безпечних платформ та запровадження локальних політик на рівні факультетів. Українські заклади вищої освіти здебільшого обмежуються декларативними положеннями, що потребують подальшої деталізації. На основі аналізу виокремлено чотири ключові напрями формування політик використання ШІ: управління ризиками та безпека, гнучкість і автономія, практична імплементація та підтримка, прозорість і відповідальність. Запропоновано рекомендації щодо адаптації міжнародних практик до національного контексту, зокрема впровадження механізмів декларування та маркування ШІ-контенту, створення безпечної інфраструктури та розвиток інституційної культури відповідального використання ШІ. Результати дослідження можуть слугувати основою для розробки ефективних політик використання штучного інтелекту українськими закладами вищої освіти.

Ключові слова: штучний інтелект (ШІ); генеративний штучний інтелект (ГШІ); політика використання ШІ; заклади вищої освіти; декларування використання ШІ; академічна доброчесність; міжнародний досвід

Вступ. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ), зокрема генеративних мовних моделей (GenAI), таких як ChatGPT, що з'явився у листопаді 2022 року, кардинально трансформує сучасне освітнє середовище [1]. Ці технології створюють нові можливості для персоналізації освітнього процесу, посилення залученості студентів, покращення результатів навчання та проведення наукових досліджень [2]. Вже у 2023 році технології ШІ були визначені як ключовий тренд, що трансформує підходи до викладання та навчання [3], а у 2024 році було підтверджено їхній постійний вплив на академічну сферу [4].

Роль штучного інтелекту у трансформації освітнього процесу полягає не лише в цифровізації чи автоматизації окремих завдань, а насамперед у створенні умов для розвитку критичного, творчого та дослідницького мислення студентів, підвищенні мотивації до навчання і забезпеченні інклюзивного доступу до якісної освіти [5]. Технології ШІ сприяють персоналізації освітніх траєкторій, зміцненню академічної доброчесності, а також розвитку цифрової та рефлексивної грамотності через залучення викладачів до створення й удосконалення методичних матеріалів для навчання та

оцінювання [1]. Згідно з рекомендаціями UNESCO (2025) щодо використання генеративного ШІ в освіті та наукових дослідженнях, його впровадження має підсилювати роль викладача, сприяти розвитку аналітичного мислення, самостійності студентів і відповідальному використанню даних, забезпечуючи гнучкість, етичність та людиноцентричність освіти [6].

Водночас масштабне впровадження ШІ-технологій супроводжується суттєвими ризиками порушення принципів академічної доброчесності та загрози формуванню навичок критичного мислення у здобувачів освіти [7]. Серед основних занепокоєнь — плагіат, несанкціонована або незадекларована допомога та неналежне поводження з конфіденційною інформацією [1]. Викладачі також висловлюють занепокоєння щодо достовірності результатів, потенційних порушень конфіденційності, перешкоджання навчанню та розвитку навичок [8].

Необхідність нормативного врегулювання використання ШІ в закладах вищої освіти зумовлена потребою збалансування інноваційних можливостей цих технологій з вимогами якості освіти. Заборона використання ШІ-інструментів не є ефективним рішенням [1]. У межах Регламенту про штучний інтелект (AI Act, 2024) [9] у Європейському Союзі запроваджено комплексне регулювання, яке базується на оцінці ризиків і передбачає встановлення чітких стандартів застосування ШІ в освіті з урахуванням як потенційних переваг, так і значних ризиків. Основний акцент робиться на забезпеченні людиноцентричного та надійного ШІ, захисті фундаментальних прав та підтримці інновацій. Регламент передбачає, що системи ШІ повинні розроблятися та застосовуватися як технології, орієнтовані на людину, з належним контролем людиною для мінімізації можливих негативних наслідків. Крім того, він забезпечує високий рівень захисту фундаментальних прав, зокрема права на освіту, приватність, недискримінацію та безпеку, встановлюючи правові рамки для запобігання практикам, що можуть порушувати ці права. Водночас Регламент про штучний інтелект створює умови для підтримки наукових досліджень та інноваційного розвитку у сфері ШІ, забезпечуючи їх реалізацію в безпечному та контрольованому середовищі та сприяючи збалансованому впровадженню технологій без шкоди для користувачів і суспільства [9].

У цьому контексті заклади вищої освіти активно розробляють спеціалізовані нормативні документи, що регламентують етичне та методично обґрунтоване застосування технологій штучного інтелекту. Станом на, 2024 рік 82% з 50 провідних закладів вищої освіти світу вже мали такі публічно доступні керівництва, що свідчить про зростаюче усвідомлення потреби в специфічних рекомендаціях щодо ШІ [1], зокрема політиках використання ШІ. Водночас наявні документи здебільшого носять загальний, декларативний характер і не містять чітких, практичних інструкцій. Вони покликані зберегти високі стандарти академічної доброчесності та якості освіти в епоху цифровізації, пропонуючи зважений підхід до інтеграції ШІ в освітній процес, [10] проте потребують подальшої деталізації для практичного застосування.

Незважаючи на загальну тенденцію до заохочення використання ШІ, на інституційному рівні його застосування часто обмежують або забороняють. Аналіз існуючих підходів свідчить про значну варіативність політик — від повної заборони використання ШІ до дозволу застосування з певними умовами, такими як обов'язкове покликання на використання ШІ або отримання дозволу викладача [8]. Основні напрями політик охоплюють етичні засади, забезпечення академічної доброчесності, створення контенту та взаємодію студентів з ШІ [2]. Проте така різноманітність підходів потребує систематизації та наукового обґрунтування для формування ефективних інституційних стратегій.

Українські заклади вищої освіти перебувають на стадії переходу від загальних декларативних документів про важливість академічної доброчесності до формування

конкретних механізмів регулювання використання ШІ. Цей процес характеризується різноспрямованістю підходів та потребує систематизації українського та міжнародного досвіду для формування обґрунтованих рекомендацій щодо політик використання ШІ.

Метою даної статті є здійснення аналізу українського та міжнародного досвіду впровадження політик використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти з метою виявлення загальних напрямів формування політик використання ШІ.

Основними завданнями статті є:

1. Проаналізувати національні та міжнародні нормативні документи й рекомендації, що регламентують використання ШІ у сфері освіти.
2. Дослідити практики українських і зарубіжних закладів вищої освіти щодо формування політик ШІ та порівняти підходи, виокремивши спільні та відмінні риси.
3. Узагальнити ключові аспекти, які мають бути враховані у політиці ШІ закладу вищої освіти.

У межах дослідження передбачено пошук відповіді на питання: які напрями та орієнтири пропонувано врахувати закладами вищої освіти при розробці інституційних політик використання штучного інтелекту на основі систематизації українського та міжнародного досвіду.

Аналіз останніх публікацій. Проблематика формування політик використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти є одним із пріоритетних напрямів сучасних досліджень як у міжнародному, так і в українському освітньому просторі. Значна увага українських дослідників зосереджена на адаптації й переосмисленні європейського досвіду з урахуванням особливостей системи вищої освіти України. Особлива увага приділена аналізу чинних нормативних актів, вивченню практик впровадження політик ШІ у закладах вищої освіти та формуванню рекомендацій щодо побудови ефективних інституційних механізмів.

Сучасні міжнародні дослідження приділяють значну увагу питанням розробки, впровадження та контролю політик використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти. Зокрема, О. Барус, А. Хітаяндо та ін. роблять акцент на інституційному забезпеченні прозорості прийняття рішень, розбудові етичної інфраструктури та системній оцінці ефективності управління ШІ в закладах вищої освіти [11]. Т. Вілсон зазначає, що важливою складовою сучасних політик є впровадження механізмів декларування і маркування ШІ-контенту, що забезпечує прозорість у використанні генеративних штучних технологій (ГШІ) в освітньому процесі [12].

М. Уллах, С. Бін Наїм та М. Камел Булус здійснили порівняльний аналіз інституційних політик. [1] Автори комплексно проаналізували керівні принципи, прийняті у провідних закладах вищої освіти світу, і визначили, що більшість політик мають декларативний, рамковий характер, але водночас простежується загальна тенденція до обов'язковості прозорості, маркування ШІ-контенту, виокремлення сфер відповідальності для різних учасників освітнього процесу й наголошення на захисті академічної доброчесності. Дослідження показує значну варіативність підходів – від повної заборони використання генеративних ШІ до дозволу з певними обмеженнями й обов'язковим декларуванням. Досвід міжнародних закладів освіти демонструє, що дієві стратегії спираються на поєднання етичних принципів, впровадження механізмів контролю та розвитку цифрових компетентностей в академічному середовищі [1]. М. Темпер, С. Тьюа та Л. Девід запропонували універсальну модель політики HEAT-AI для регулювання застосування ШІ у закладах вищої освіти, що класифікує усі сценарії використання відповідно до рівня ризику для академічної доброчесності, етики, приватності і якісних освітніх результатів. Впровадження HEAT-AI передбачає обов'язкову оцінку ризиків для кожної освітньої чи дослідницької ситуації, визначення

чітких категорій ризику (від «заборонених» до «прозорих із маркуванням»), створення механізмів контролю, підтримку прозорості застосування та навчання кадрів. Модель є гнучкою: дозволяє закладам вищої освіти адаптувати правила під власну специфіку та оперативно змінювати політику за появи нових технологій і ризиків, зберігаючи баланс інноваційності й академічної відповідальності [13].

Структуру міжнародних і українських політик використання ШІ, критерії розробки національних політик у ЗВО (рівний доступ, інклюзивність, етичність, прозорість, якість підготовки викладачів і студентоцентризм тощо) детально висвітлюють М. Щедріна та І. Драч, аналізуючи міжнародний і український досвід політик, орієнтованих на європейські стандарти [16]. Порівняльний аналіз національної та міжнародної практики, а також основні виклики та напрями розвитку політик використання ШІ у вищій освіті України представлено у працях А. Андрощук та О. Малюга [14]. О. Москалець, Н. Гордієнко, Л. Жукорська, Л. Андрієнко та Є. Кременицька, зіставляючи стратегії ЄС та України, підкреслюють необхідність комплексних, міждисциплінарних підходів і розвитку інституційного потенціалу для ефективної імплементації ШІ у сфері вищої освіти [17].

Етичні виклики та нормативні аспекти інтеграції ШІ в освітній процес досліджують як українські, так і міжнародні науковці. О. Пальчук акцентує увагу на ризиках та педагогічних стратегіях впровадження ШІ у діяльність закладів вищої освіти [15], тоді як Д. Шмідт, Б. Албулуші, А. Томас та Р. Магальяєс окреслюють питання практичного впровадження генеративних мовних моделей, наголошуючи на викликах етики й довіри, ризиках академічної доброчесності та потребі у впровадженні політик використання ШІ, навчанні цифровій грамотності тощо [19].

Проблематика академічної доброчесності, формування цифрових компетентностей та адаптації освітніх практик розглядається у систематичних оглядах та емпіричних дослідженнях. С. Оцен, Дж. Еласу та ін. аналізують ризики й виклики застосування генеративних мовних моделей, обґрунтовуючи необхідність запровадження механізмів модерації, маркування й декларування ШІ-контенту [18]. Ж. Батіста, А. Мескіта та Г. Карнас здійснюють систематичний огляд сучасних емпіричних досліджень застосування ГШІ у вищій освіті, виділяючи три основні напрями аналізу: способи впровадження в освітній процес, специфіку сприйняття основними учасниками та особливості реалізації нових освітніх практик і завдань. Дослідники звертають увагу на загрози академічній доброчесності, а також на необхідність адаптації існуючих підходів оцінювання і методик викладання [2].

Аналіз наукових публікацій свідчить про системне розширення напрямів досліджень політик ШІ у вищій освіті – від емпіричних описів досвіду окремих університетів до масштабних порівняльних оглядів на глобальному рівні. Це створює підґрунтя для формування обґрунтованих рекомендацій щодо розроблення ефективних політик українськими університетами з урахуванням кращих міжнародних практик і сучасних тенденцій.

Основний матеріал дослідження. Технології штучного інтелекту дедалі активніше інтегруються в освітню практику закладів вищої освіти. Генеративні моделі ШІ вже продемонстрували здатність створювати тексти та інші види контенту, що за якістю наближаються до людських, відкриваючи нові горизонти для освітніх інновацій. Водночас широке застосування цих технологій ставить перед закладами вищої освіти важливі питання: яким чином зберегти академічні стандарти освіти в умовах технологічних змін, а також як уникнути ризиків, пов'язаних із доброчесністю, безпекою даних і упередженістю алгоритмів.

Для вирішення цих питань та надання методичної підтримки закладам вищої освіти України Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство освіти і науки

України та робоча група експертів за сприяння проекту «Цифровізація для зростання, доброчесності та прозорості» (UK DIGIT), що виконується Фондом Євразія та фінансується UK DEV, розробили «Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (2025) [20]. «Документ враховує вимоги чинного законодавства України, «Білої книги з регулювання ШІ» та актуальних міжнародних практик, зокрема «Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права», а також принципів «Регламенту ЄС щодо штучного інтелекту (EU AI Act)» [20].

Зокрема, у «Білій книзі з регулювання ШІ» визначено стратегічні напрями державної політики у сфері штучного інтелекту, що включають прозорість алгоритмів, розвиток цифрових компетентностей, підвищення рівня етичності та безпеки використання ШІ, а також створення сприятливих умов для інновацій у сфері освіти й науки. Це дає закладам вищої освіти орієнтир для поступового впровадження технологій ШІ із дотриманням принципу відповідальності [21].

«Рамкова конвенція Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права» наголошує на необхідності забезпечення прав людини, демократії та верховенства права при застосуванні ШІ. Для сфери освіти це означає недопущення дискримінації та збереження академічної свободи, а також створення умов для прозорості й підзвітності алгоритмічних рішень [22].

Водночас «Регламент ЄС про штучний інтелект (EU AI Act)» закріплює ризико-орієнтований підхід і визначає, що використання ШІ в оцінюванні результатів навчання чи прийнятті рішень щодо доступу до освіти належить до категорії високого ризику. Це вимагає від закладів вищої освіти дотримання жорстких стандартів прозорості, управління даними та людського контролю над алгоритмами. Натомість застосування ШІ для допоміжних завдань (підготовка матеріалів, переклад, автоматизація рутинних процесів) вважається низькоризиковим і регламентується менш суворо [23].

Принципи ризико-орієнтованого підходу, закріплені «Регламентом ЄС про штучний інтелект (EU AI Act)», покладено в основу розробки українських «Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти». Цей документ виконує роль методичного інструменту для закладів вищої освіти, забезпечуючи формалізовані механізми реалізації принципів безпечного та етичного застосування ШІ. Рекомендації передбачають оцінку ризиків перед впровадженням технологій, організацію навчання персоналу та здобувачів освіти, встановлення правил обробки та захисту даних, контроль за авторством і використанням генеративних моделей, а також моніторинг ефективності інтеграції ШІ у всі сфери діяльності закладів вищої освіти. Документ визначає структуровані орієнтири для розробки власних політик закладів вищої освіти, що сприяють ефективному, безпечному та етичному використанню технологій і забезпечують підтримку академічної доброчесності [20].

Провідні заклади вищої освіти світу одними з перших почали реагувати на появу генеративних технологій та формувати власні політики щодо їх використання. Характерною рисою цих документів є поєднання етичних орієнтирів із практичними механізмами регулювання, що дозволяє забезпечити баланс між академічною доброчесністю та інноваційністю.

Скандинавські заклади вищої освіти, зокрема Уппсальський університет (Швеція), Гельсінський університет (Фінляндія) та ІТ-університет Копенгагена (Данія), обрали гнучку модель, яка дозволяє викладачам і студентам використовувати генеративний ШІ в освітньому процесі, якщо це не заборонено окремими правилами курсу [24]. Зокрема Університет Уппсала формулює політику за принципом «все дозволено, що не заборонено», тобто використання генеративного ШІ в навчальних ситуаціях дозволено,

якщо не обмежено чіткими письмовими місцевими правилами. Такий підхід передбачає, що студенти можуть використовувати генеративний ШІ в тій мірі, яку викладач вважає за доцільне [25], при цьому університети пропонують локальні інструменти, наприклад CurreChat і Kontra Гельсінського університету, що підвищує цифровий суверенітет і безпеку користувачів [24].

Кембриджський університет (Велика Британія) та Університет Осло (Норвегія) запровадили більш формалізовані механізми, які вимагають від студентів декларування використання ШІ. Кембриджський університет окрім «Маніфесту про генеративний штучний інтелект та наукові дослідження» [26] розробив Шаблон декларації про використання ГШІ, за яким студент має зазначати, яке саме завдання виконував ШІ, за допомогою якого інструменту, запит (промпт), та як змінювали отриманий результат [27]. Подібний підхід реалізований в Університеті Осло, а саме шаблон декларації використання ШІ у студентських роботах з готовими формулюваннями, що полегшує інформування про застосування ШІ [24].

В університетах США політики мають різноманітний характер. Гарвардський університет тривалий час дотримувався децентралізованої моделі, залишаючи факультетам право самостійно визначати правила. Такий підхід підтримує академічну свободу та інновації, але одночасно може гальмувати розвиток масштабних інституційних стратегій щодо штучного інтелекту [28]. Массачусетський технологічний інститут натомість зробив акцент на безпеці даних. «Керівництво з використання інструментів генеративного штучного інтелекту» забороняє введення конфіденційної інформації або дослідницьких/адміністративних даних, класифікованих як дані середнього або високого ризику, у загальнодоступні інструменти генеративного штучного інтелекту, на які не поширюється ліцензійна угода установи [29].

Попри відмінності у підходах, політики провідних університетів світу мають низку спільних рис. Серед них — вимога прозорості (обов'язкове зазначення використання ШІ), педагогічна відповідальність (право викладача встановлювати межі застосування на курсі), освітня цінність (використання ШІ як інструмента підтримки, а не заміни навчання), захист даних відповідно до міжнародних стандартів Загального регламенту захисту даних (General Data Protection Regulation (GDPR)), а також маркування контенту, створеного штучним інтелектом [24].

У сукупності ці підходи формують єдине бачення технологій ШІ: як допоміжні засоби, які сприяють розвитку критичного мислення, надають доступ до різноманітної інформації й розширюють можливості учасників освітнього процесу для аналізу та аргументації, але не замінюють і не підміняють самостійну інтелектуальну діяльність людини [30].

У 2023–2025 роках українські заклади вищої освіти почали активно реагувати на виклики, пов'язані з упровадженням генеративного штучного інтелекту, поступово переходячи від декларативних заяв до створення конкретних політик.

Цей процес виявився різноспрямованим: окремі заклади вищої освіти зосередилися на розробці базових принципів і етичних орієнтирів, тоді як інші відразу перейшли до встановлення чітких правил та обмежень.

Херсонський державний університет одним із перших ухвалив «Загальні Політики використання штучного інтелекту в навчанні, викладанні й дослідженнях» у 2023 році [31]. У документі здійснено поділ на обов'язкові, рекомендовані та заборонені дії, що дозволило сформувати рамку відповідального застосування технологій. Інший підхід продемонстрував Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», в якому акцент зроблено на усвідомленому та відповідальному використанні ШІ без введення жорстких загальних заборон. «Політика використання ШІ для академічної діяльності» (2023) цього університету спрямована на

виховання культури використання інноваційними інструментами, ніж на обмеження [32].

У 2025 році декларативні документи оприлюднено у низці інших ЗВО України. Так, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара у преамбулі своєї «Політики використання штучного інтелекту» керується «Регламентом ЄС 2024/1689» та національною «Концепцією розвитку ШІ в Україні», визначаючи цілі впровадження через розвиток обізнаності, формування компетентностей та безпечно й ефективно застосування інструментів у всіх сферах (освіта, наука, інновації) [33].

Національний університет «Чернігівська політехніка» в «Концепції впровадження штучного інтелекту в освітній процес та наукову діяльність» закріпив право викладачів самостійно визначати базові правила щодо того, коли і як студенти можуть використовувати різні види ШІ-інструментів за умови чіткого доведення до відома всіх учасників освітнього процесу. Це свідчить про тенденцію до гнучкості та академічної автономії [34].

«Політика використання штучного інтелекту в Сумському державному університеті» визначає чіткі рамки використання ШІ для всіх учасників освітнього процесу [35]. Зокрема, забороняє використовувати інструменти та мовні моделі ШІ, що походять від країни-агресора та країн, які забезпечують її підтримку. Такі сервіси як Copilot, Gemini, Grammarly дозволено використовувати для формулювання дослідницьких питань, проведення мозкових штурмів, створення гіпотез й пропозицій щодо методології, за умови чіткого вказання факту використання штучного інтелекту. Студенти й викладачі мають зазначати інформацію про ШІ-інструмент, тип запиту, обсяг згенерованого тексту й рівень авторського доопрацювання [36].

Загалом аналіз показує, що українські заклади вищої освіти проходять шлях від загальних декларацій про важливість доброчесності до конкретних механізмів регулювання: від заборон на використання інструментів, що походять із країн-агресорів, до впровадження обов'язкових декларацій і маркування ШІ-контенту. Після оприлюднення «Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» нові політики почали прямо на них посилатися. Це свідчить про поступове формування спільних підходів до регулювання використання ШІ в умовах стрімкого технологічного розвитку.

Проведений аналіз українського та міжнародного досвіду дає змогу перейти до формування практичних орієнтирів для розробки ефективних політик використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти.

Структуру порівняльного аналізу (Табл. 1) було побудовано на ключових рекомендаціях міжнародних і національних закладів вищої освіти, а також на вже ухвалених нормативних документах окремих закладів вищої освіти.

Табл.1.

Основні аспекти та відмінності

Елемент	Зміст українських політик використання ШІ	Зміст світових політик використання ШІ
Мета / принципи	Відповідальне, прозоре та етичне застосування ШІ в освіті. Дотримання академічної доброчесності, прав людини, захисту даних, інклюзивності.	Формування чітких рамок використання ШІ в академічному середовищі, які забезпечують академічну доброчесність, етичне використання технологій, захист персональних даних (GDPR), підвищення якості освіти, уникнення залежності від ШІ та збереження автономності мислення.

Сфера дії	Всі учасники освітнього процесу (викладачі, студенти, адміністративний персонал)	Усі учасники освітнього процесу (викладачі, студенти, дослідники, адміністративний персонал). Характерною є багаторівнева структура: університетські, факультетські та курсові політики.
Дозволені сценарії	ШІ як інструмент підтримки: персоналізація навчання, автоматизація рутинних перевірок (граматики, антиплагіат), створення освітнього контенту (тести, презентації, кейси). Викладачі можуть застосовувати ШІ у підготовці матеріалів і завдань, студенти – для допомоги у самостійному навчанні (розвиток письма, пошук літератури).	ШІ як інструмент розвитку критичного мислення та глибокого розуміння: створення чернеток, ідей, підготовка до семінарів і дискусій, узагальнення літератури. Дозволяється використання студентами у навчальних роботах за умови чіткого маркування ШІ-контенту.
Заборонені сценарії	Подання ШІ-згенерованого тексту як власного, автоматична переробка власних публікацій ШІ як нових, фабрикація даних, подання робіт без декларації використання ШІ тощо.	Використання ШІ для підготовки фінальних робіт чи інших завдань, що підлягають оцінюванню, якщо це не дозволено викладачем. Використання для фабрикації даних або підміни результатів досліджень. Застосування у проєктах, що містять конфіденційні чи персональні дані. Використання без маркування ШІ-контенту.
Відповідальність / прозорість	– забезпечення контролю людини над алгоритмічними рішеннями; – впровадження механізмів кібербезпеки при роботі з моделями ШІ; – обов'язковість звітування про використання ШІ в освітньому процесі; – проведення навчальних заходів і курсів з етики використання ШІ; – застосування санкцій за порушення правил використання ШІ (зазвичай через комісії з академічної доброчесності); – дотримання стандартів відкритої науки, що гарантують зрозумілість і обґрунтованість усіх дій, пов'язаних із ШІ.	– обов'язкове чітке маркування всього ШІ-контенту у навчальних роботах, з розробкою шаблонів декларацій використання ШІ; – впровадження і підтримка контролю людини над алгоритмами, особливо в оцінюванні і прийнятті академічних рішень; – використання внутрішніх безпечних ШІ-платформ, які захищають персональні дані і відповідають Загальному регламенту захисту даних (General Data Protection Regulation); – проведення навчальних заходів з етики ШІ і цифрової грамотності для студентів і викладачів; – залучення етичних комісій для розгляду порушень у використанні ШІ з можливістю санкцій; – публічне забезпечення прозорості та відкритості процесів, відповідно до стандартів академічної доброчесності і відкритої науки.

Першим кроком у створенні декларативних документів використання ШІ, а саме політик є визначення мети й принципів, таких як забезпечення академічної доброчесності, підтримка інновацій, захист даних і прав учасників освітнього процесу,

адже саме через них окреслюються підстави та орієнтири документа. Такий підхід відображений у «Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» (2020) [37], де принципи етичного й безпечного застосування визначаються передумовою інтеграції технологій у суспільні сфери, включно з освітою, а також у «Рекомендаціях щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (2025), де блок «мета та принципи» подається як вихідна позиція для формування університетських регламентів.

Чітке визначення сфери дії є необхідним елементом будь-якого нормативного документа, адже від цього залежить, хто саме підпадає під регуляцію і як вона реалізується на практиці [20]. Важливо, щоб правила поширювалися не лише на студентів, а й на викладачів, наукових працівників та адміністративний персонал, що організовує освітній процес. В «Рекомендаціях щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (2025) окремо наголошено на необхідності комплексного охоплення всіх учасників освітнього середовища [20]. Аналогічно, у європейських університетах (наприклад, Гарвардський університет) акцент зроблено на багаторівневих локальних політиках, які діють як на рівні університету, так і на рівні факультетів чи курсів.

Окреслення дозволених та заборонених сценаріїв є важливим компонентом будь-якої політики, адже визначає практичні межі застосування технологій ШІ. Такий підхід описується в «Рекомендаціях щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (2025) та забезпечує баланс між відкритістю до інновацій та захистом академічного середовища від зловживань [20].

Відповідальність і прозорість передбачають закріплення механізмів декларування використання ШІ, контролю з боку викладача чи відповідальних комісій, а також санкцій у разі порушення встановлених правил. Без цих елементів документ залишається декларативним і не забезпечує належного рівня академічної доброчесності. Зазначений підхід чітко окреслено у «Рекомендаціях щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (2025), де наголошується на обов'язковості маркування ШІ-контенту та створенні інституційних механізмів контролю [20].

Порівняльні дані, узагальнені в таблиці «Основні аспекти та відмінності» (Табл.1), демонструють, що міжнародні підходи вирізняються системністю, гнучкістю та акцентом на безпеці й прозорості процесів. Водночас ключова відмінність полягає у рівні практичної імплементації: якщо українські університети здебільшого закріплюють ціннісні орієнтири й загальні принципи використання ШІ, то міжнародні ЗВО конкретизують механізми їхньої реалізації — від обов'язкового маркування ШІ-контенту й використання внутрішніх безпечних платформ до запровадження локальних політик на рівні факультетів і врахування вимог захисту даних. У цьому контексті для українських університетів доцільно адаптувати кілька ключових елементів міжнародного досвіду: обов'язкове маркування та декларацію контенту, створеного або зміненого за допомогою ШІ; створення безпечних внутрішніх платформ або партнерських рішень з перевіреними постачальниками; системне навчання учасників освітнього процесу етичному й відповідальному використанню ШІ; а також запровадження механізмів академічної відповідальності й гнучких локальних політик, що враховують специфіку дисциплін і наукових напрямів. Таке поєднання міжнародних практик і локальних потреб створює підґрунтя для побудови збалансованих стратегій, що гармонійно інтегрують інновації та принципи академічної доброчесності.

На основі аналізу політик щодо використання штучного інтелекту в українських та провідних світових університетах, було виділено ключові напрями формування політики використання ШІ, які ґрунтуються на переході від загальних стратегій до практичних

правил, що базуються на оцінці ризиків (Рис.1). Такий підхід є поширеною практикою у світовій академічній спільноті [22].

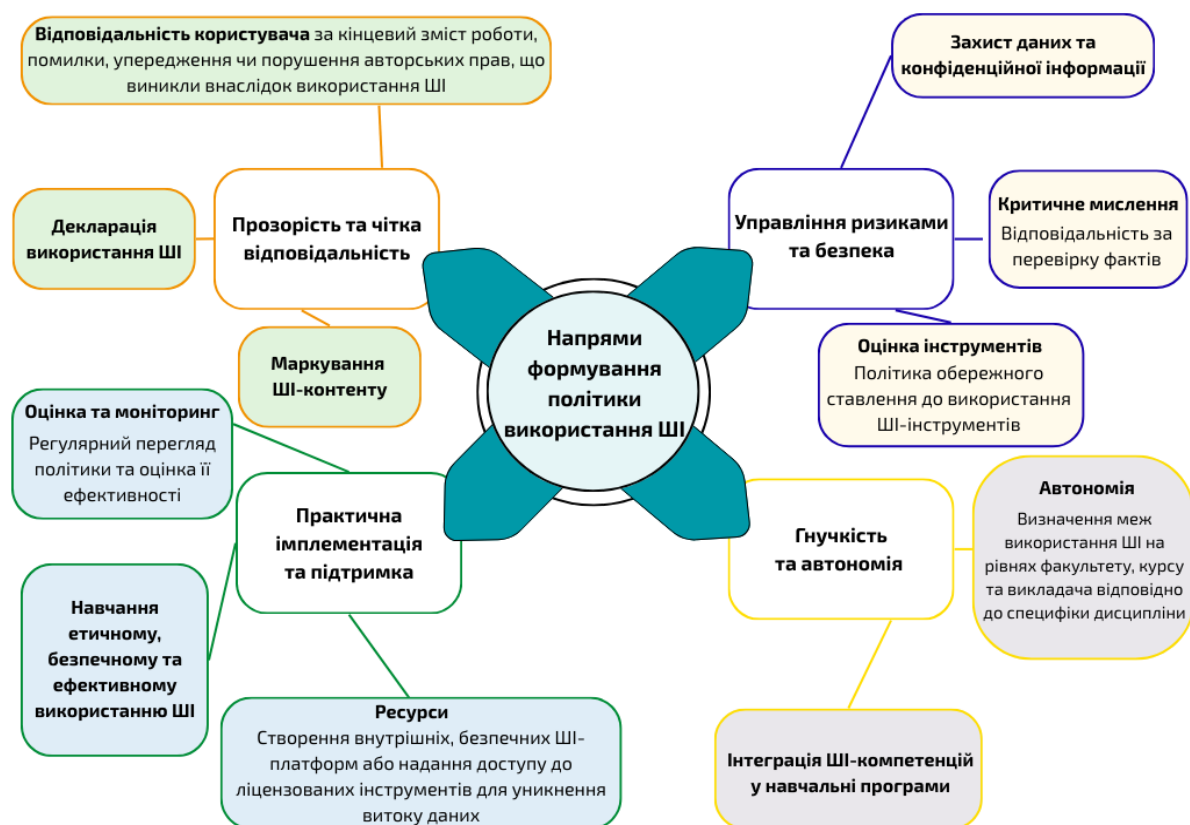

Рис. 1. Напрями формування політики використання ШІ

Одним з ключових напрямів є управління ризиками та безпека. З огляду на світовий досвід, українським університетам критично важливо запровадити чітку заборону на завантаження конфіденційних, персональних або неопублікованих даних у загальнодоступні ШІ-інструменти. Це мінімізує ризик витоку інформації та забезпечує конфіденційність досліджень. Крім того, наголошується на необхідності обережного ставлення до інструментів, розроблених у країнах із сумнівною репутацією щодо академічної свободи, що є превентивним заходом для захисту від потенційних загроз. Важливо також зосередити увагу на розвитку критичного мислення, підкреслюючи, що кінцева відповідальність за перевірку фактів та оцінку контенту, згенерованого ШІ, завжди залишається за користувачем.

Наступним важливим напрямком є гнучкість та автономія. Універсальні правила часто обмежують інновації, тому рекомендується перейти до багаторівневого підходу. Це означає, що загальні рамкові політики можуть встановлюватися на рівні факультету чи спеціальності, а викладачі матимуть більшу автономію у визначенні конкретних меж та правил використання ШІ для своїх дисциплін, адаптуючи їх до специфіки предмета та навчальних завдань. Такий підхід дозволить досягти балансу між єдиними стандартами та індивідуальними потребами.

Для забезпечення ефективної роботи з новими технологіями критично важливою є практична імплементація та підтримка. У межах цього напрямку, університетам доцільно розглядати надання доступу до ліцензованих ШІ-інструментів. Цей підхід є частиною загальної підтримки, яка також включає навчання та інтеграцію — розробку обов'язкових курсів для студентів і викладачів, що охоплюють етичні аспекти та

відповідальне використання ШІ. Невід'ємною складовою є також регулярний перегляд та оцінка ефективності політик з урахуванням технологічного прогресу та зворотного зв'язку від освітньої спільноти.

Одним із пріоритетних напрямків є забезпечення прозорості та чіткої відповідальності. Необхідно чітко визначити, що користувач несе повну відповідальність за кінцевий зміст роботи, включаючи будь-які помилки, упередження чи порушення авторських прав, що виникли внаслідок використання ШІ. Результати, створені за допомогою ШІ, не можуть розглядатися як самостійні авторські джерела і не підлягають цитуванню у традиційному сенсі, що зумовлює необхідність запровадження двох взаємопов'язаних механізмів забезпечення прозорості у всіх видах академічних та наукових робіт. Перший — це декларування використання ШІ, для формального зазначення факту використання ШІ-інструментів, яке вказуватиме на мету, запит та загальний обсяг його застосування. Другий — маркування контенту ШІ, що передбачає встановлення обов'язкових правил щодо візуального виділення або позначення конкретних фрагментів роботи (тексту, зображень, коду), які були згенеровані або суттєво змінені за допомогою ШІ. Застосування цих двох підходів є важливим для забезпечення академічної доброчесності.

Проведений аналіз свідчить, що політики використання штучного інтелекту у вищій освіті мають базуватися на поєднанні етичних орієнтирів, вимог прозорості й безпеки з практичними механізмами імплементації. Для українських університетів важливо не обмежуватися декларативними положеннями, а забезпечити їхню дієвість через навчання учасників освітнього процесу, створення безпечної інфраструктури та розвиток інституційної культури відповідального використання ШІ.

Адаптація міжнародних практик до національного контексту сприятиме формуванню гнучких і водночас ефективних політик, які поєднують інноваційний потенціал ШІ з принципами академічної доброчесності, що є запорукою конкурентоспроможності українських університетів у глобальному освітньому просторі.

Висновки. Проведений аналіз українського та міжнародного досвіду засвідчив, що формування політик використання технологій штучного інтелекту у закладах вищої освіти є необхідною умовою забезпечення академічної доброчесності, підвищення якості освітнього процесу та забезпечення відповідального використання інноваційних технологій.

Порівняльний аналіз виявив суттєві відмінності між підходами: практики провідних університетів світу характеризуються системністю, гнучкістю та орієнтацією на практичну імплементацію через запровадження обов'язкового маркування ШІ-контенту, створення внутрішніх безпечних платформ, розробку шаблонів декларацій та локальних політик на рівні факультетів і курсів. Українські заклади вищої освіти натомість перебувають на етапі формування власних політик, які здебільшого обмежуються декларативними положеннями про етичне використання ШІ або встановленням обмежень без детальних механізмів імплементації.

Водночас виявлено спільні риси: орієнтація на збереження академічної доброчесності як основоположного принципу; визнання необхідності прозорості у використанні ШІ; акцент на відповідальності користувача за кінцевий результат; розуміння ШІ як допоміжного інструменту, а не заміни людської інтелектуальної діяльності; увага до захисту персональних даних та конфіденційної інформації.

Результати дослідження засвідчили, що впровадження політик використання ШІ у ЗВО має чіткі освітні наслідки, які виходять за межі нормативного регулювання. Політики використання ШІ сприяють зміні моделей навчання, посиленню студентоцентричного підходу, персоналізації та адаптивності освітнього процесу. На інституційному рівні політики використання ШІ сприяють розвитку цифрових

компетентностей академічної спільноти закладів вищої освіти, етичному використанню технологій ШІ та формуванню безпечного, інклюзивного освітнього середовища

В статті систематизовано чотири ключові напрями формування політик використання ШІ: управління ризиками та безпека, гнучкість і автономія, практична імплементація та підтримка, прозорість і відповідальність. Узагальнення результатів дозволило визначити ключові аспекти політики ШІ: чітке визначення мети й принципів; окреслення сфери дії; встановлення дозволених та заборонених сценаріїв; забезпечення механізмів відповідальності та прозорості.

Практична значущість дослідження полягає у систематизації ключових напрямів формування політик використання штучного інтелекту, що може слугувати концептуальною основою для розробки власних політик. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на емпіричну оцінку ефективності впроваджених політик використання ШІ, дослідження їхнього впливу на академічну культуру та розробку адаптивних моделей інтеграції ШІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ullah M., Bin Naeem S., Kamel Boulos, M. Assessing the Guidelines on the Use of Generative Artificial Intelligence Tools in Universities: A Survey of the World's Top 50 Universities. *Big Data and Cognitive Computing*. 2024. 8(12). 194. URL: <https://doi.org/10.3390/bdcc8120194>
2. Batista J., Mesquita A., Carnaz, G. Generative AI and Higher Education: Trends, Challenges, and Future Directions from a Systematic Literature Review. *Information*. 2024. 15(11). 676. URL: <https://doi.org/10.3390/info15110676>
3. 2023 EDUCAUSE Horizon Report 2023. URL: <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2023/4/2023hrteachinglearning.pdf> (date of access: 10.09.2025).
4. 2024 EDUCAUSE Horizon Report 2024. URL: <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2024/5/2024hrteachinglearning.pdf> (date of access: 10.09.2025).
5. Moundridou M., Matzakos N., Doukakis S. Generative AI tools as educators' assistants: Designing and implementing Inquiry-based lesson plans. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2024. P. 100277. URL: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100277>
6. 2025 EDUCAUSE Horizon Report 2025. URL: <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2025/5/2025hrteachinglearning.pdf> (date of access: 20.09.2025).
7. The evolving risk to academic integrity posed by generative artificial intelligence: A TEQSA discussion paper. TEQSA, August 2024. 19 p. URL: <https://www.teqsa.gov.au/sites/default/files/2024-08/evolving-risk-to-academic-integrity-posed-by-generative-artificial-intelligence.pdf> (date of access: 13.10.2025).
8. Ali A., Collier A., Dewan U., McDonald N., Johri A. Analysis of generative AI policies in computing course syllabi. In *Proceedings of the 56th ACM Technical Symposium on Computer Science Education*. 2025. V. 1. pp. 18-24. URL: <https://doi.org/10.1145/3641554.3701823>
9. European Union. Regulation - EU - 2024/1689 - EN - EUR-Lex. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng> (date of access: 17.09.2025).
10. Cacho R. Integrating Generative AI in University Teaching and Learning: A Model for Balanced Guidelines. *Online Learning*. 2024. 28(3). URL: <https://doi.org/10.24059/olj.v28i3.4508>
11. Barus O., Hidayanto A., Handri E., Sensuse D., Yaiprasert C. Shaping generative AI governance in higher education: Insights from student perception. *International Journal of Educational Research Open*. 2025. 8. 100452. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2025.100452>

12. Wilson, T. The development of policies on generative artificial intelligence in UK universities. *IFLA Journal*. 2025. Vol. 51(3). pp. 722-734. URL: <https://doi.org/10.1177/03400352251333796>
13. Temper M., Tjoa S., David L. Higher Education Act for AI (HEAT-AI): a framework to regulate the usage of AI in higher education institutions. In *Frontiers in Education*. Frontiers Media SA. 2025. Vol. 10. p. 1505370. URL: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1505370>
14. Андрощук А.Г., Малюга О.С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2024. Vol. 3. No 2. P. 27-35. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.04>
15. Пальчук О. Штучний інтелект як новий інструмент формування освітньої системи. актуальні проблеми економіки. 2025. № 3 (285). <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-285-306-316>
16. Щедрина А., Драч І. Рекомендації закладам вищої освіти щодо впровадження штучного інтелекту в освітній процес. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2024. Вип. 5. С. 203-214. URL: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psych-2024-1.30>
17. Moskaliyets, O., Hordiienko, N., Zhukorska, L., Andriienko, O., Kremenystka, Ye. Artificial Intelligence in Higher Education: Policy Visions and Implementation Frameworks in Ukraine and the EU. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*. 2025. 20. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15869851>
18. Ocen S., Elasu J., Aarakit S., & Olupot, C. Artificial intelligence in higher education institutions: review of innovations, opportunities and challenges. *Frontiers in Education*. 2025. Vol. 10, p. 1530247. URL: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1530247>
19. Schmidt, D., Alboloushi, B., Thomas, A., Magalhaes, R. Integrating artificial intelligence in higher education: perceptions, challenges, and strategies for academic innovation. *Computers and Education Open*. 2025. 9. 100274. <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2025.100274>
20. Міністерство освіти і науки України. (2025, 24 квітня). Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf> (дата звернення: 19.09.2025).
21. Міністерство цифрової трансформації України. (2024, червень). Біла книга з регулювання ШІ в Україні: бачення Мінцифри. Версія для консультацій. URL: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/Регулювання%20ШІ.pdf> (дата звернення: 19.09.2025).
22. Рада Європи. Рамкова конвенція про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права. 2024. URL: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/the-framework-convention-on-artificial-intelligence> (дата звернення: 19.09.2025).
23. European Union. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (AI Act). 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng> (date of access: 20.09.2025).
24. Котун К. Міжнародні політики використання штучного інтелекту у вищій освіті. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2025. URL: <https://ipood.com.ua/novini/mjnarodn-poltiki-vikoristannya-shtuchnogo-intelektu-u-vischy-osvt/> (дата звернення: 20.09.2025).

25. Uppsala University. Guidelines on generative AI in teaching from 20 January 2025. 2024. URL: <https://www.uu.se/en/staff/news/2024/2024-12-10-guidelines-on-generative-ai-in-teaching-from-20-january-2025> (date of access: 20.09.2025).
26. University of Cambridge. AI and scholarship: A manifesto. 2024. URL: <https://www.cam.ac.uk/stories/ai-and-scholarship-manifesto> (date of access: 20.09.2025).
27. University of Cambridge, School of the Humanities and Social Sciences. Template declaration of the use of generative artificial intelligence. 2024. URL: <https://www.cshss.cam.ac.uk/education/generative-artificial-intelligence-ai-and-scholarship/template-declaration-use-generative> (date of access: 20.09.2025).
28. Craig L. How Harvard is approaching AI in the classroom. TechTarget. 2024. URL: <https://www.techtarget.com/searchenterpriseai/feature/How-Harvard-is-approaching-AI-in-the-classroom> (date of access: 20.09.2025).
29. Massachusetts Institute of Technology. Guidance for use of generative AI tools. 2024. URL: <https://ist.mit.edu/ai-guidance> (date of access: 20.09.2025).
30. Melisa R. Critical Thinking in the Age of AI: A Systematic Review of Artificial Intelligence's Impact on Higher-Order Skills in Higher Education. Educational Policy and International Journal. 2025. 14(3), 13-35. URL: <https://doi.org/10.22521/edupij.2025.14.31>
31. Херсонський державний університет. Загальні політики використання штучного інтелекту в навчанні, викладанні й дослідженнях у Херсонському державному університеті (наказ № 281-Д від 29.06.2023). 2023. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx?id=00653012-555c-46b2-bb64-05ba9bf26773> (дата звернення: 20.09.2025).
32. Національний технічний університет України «КПІ ім. Ігоря Сікорського». Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського (наказ № НОН/393/2023 від 29.12.2023). 2023. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/63457/1/Polityka_vykorystannia_ShI.pdf (дата звернення: 20.09.2025).
33. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Політика використання штучного інтелекту в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара (наказ № 106 від 14.04.2025). 2025. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/osvitnya/N106_14_04_25_Polityka_Shtuchnyi_intelekt.pdf (дата звернення: 20.09.2025).
34. Національний університет «Чернігівська політехніка». Концепція впровадження штучного інтелекту в освітній процес та наукову діяльність Національного університету «Чернігівська політехніка» (наказ №82/BC від 28.04.2025). 2025. URL: <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/konczepczia-vprovadgennyia-shi.pdf> (дата звернення: 20.09.2025).
35. Сумський державний університет. Політика використання штучного інтелекту в Сумському державному університеті. 2025. URL: <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a81944c5-1357-f011-b755-005056015693&kind=1&version=1751521132.197> (дата звернення: 20.09.2025).
36. Ювко, З. Для перевірки на антиплагіат та методології. Як у СумДУ використовують ШІ. Цукр. 2025. URL: <https://cukr.city/news/2025/sumdu-shi/> (дата звернення: 20.09.2025).
37. Кабінет Міністрів України Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. 2020. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

*Матеріал надіслано до редакції 29.09.2025 р.
Затверджено до друку 27.11.2025 р.*

ARTIFICIAL INTELLIGENCE USE POLICIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: UKRAINIAN AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

Iryna Kovalenko

Head of Digital hub in Digitization of education research laboratory

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine

i.kovalenko@kubg.edu.ua

ORCID: 0009-0002-8279-8273

Abstract. The rapid development of artificial intelligence technologies, particularly generative language models, is fundamentally transforming the educational environment and creating the need for specialized policies for their use in higher education institutions. The large-scale implementation of AI technologies is accompanied by significant risks of violating academic integrity principles, which necessitates a regulatory framework for artificial intelligence (AI) use that considers both innovative opportunities and educational quality requirements. A comparative analysis of Ukrainian and international experience showed that Ukrainian higher education institutions are in a transition stage from general declarative documents to forming concrete mechanisms for regulating AI use. The study examined policies of leading Ukrainian universities (Kherson State University, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Oles Honchar Dnipro National University, etc.) and international higher education institutions (Uppsala University, University of Cambridge, Massachusetts Institute of Technology, etc.). It was established that international practices are characterized by systematicity, flexibility, and focus on practical implementation, including mandatory AI content marking, creation of internal secure platforms, and introduction of local policies at the faculty level. Ukrainian universities mostly limit themselves to declarative provisions that require further elaboration. Based on the analysis, four key directions for forming AI use policies were identified: risk management and security, flexibility and autonomy, practical implementation and support, transparency and accountability. Recommendations for adapting international practices to the national context were proposed, particularly implementing mechanisms for declaring and marking AI content, creating secure infrastructure, and developing institutional culture of responsible AI use. The research results can serve as a methodological foundation for developing effective artificial intelligence use policies by Ukrainian universities.

Keywords: artificial intelligence (AI); generative artificial intelligence (GAI); AI use policy; higher education institutions; AI use declaration; academic integrity; international experience

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Ullah, M., Bin Naeem, S., & Kamel Boulos, M. (2024). Assessing the Guidelines on the Use of Generative Artificial Intelligence Tools in Universities: A Survey of the World's Top 50 Universities. *Big Data and Cognitive Computing*, 8(12), 194. <https://doi.org/10.3390/bdcc8120194>
2. Batista, J., Mesquita, A., & Carnaz, G. (2024). Generative AI and Higher Education: Trends, Challenges, and Future Directions from a Systematic Literature Review. *Information*, 15(11), 676. <https://doi.org/10.3390/info15110676>
3. 2023 EDUCAUSE Horizon Report 2023 (2025). September 10, 2025. <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2023/4/2023hrteachinglearning.pdf>
4. 2024 EDUCAUSE Horizon Report 2024. (2025). September 10, 2025. <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2024/5/2024hrteachinglearning.pdf>

5. Moundridou, M., Matzakos, N., & Doukakis, S. (2024). Generative AI tools as educators' assistants: Designing and implementing Inquiry-based lesson plans. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. P. 100277.
<https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100277>
6. 2025 EDUCAUSE Horizon Report 2025. (2025). September 20, 2025.
<https://library.educause.edu/-/media/files/library/2025/5/2025hrteachinglearning.pdf>
7. The evolving risk to academic integrity posed by generative artificial intelligence: A TEQSA discussion paper (2024). TEQSA, 19 p. October 13, 2025.
<https://www.teqsa.gov.au/sites/default/files/2024-08/evolving-risk-to-academic-integrity-posed-by-generative-artificial-intelligence.pdf>
8. Ali, A., Collier, A. H., Dewan, U., McDonald, N., & Johri, A. (2025). Analysis of generative AI policies in computing course syllabi. In *Proceedings of the 56th ACM Technical Symposium on Computer Science Education V. 1* (pp. 18-24).
<https://doi.org/10.1145/3641554.3701823>
9. European Union (2024). Regulation - EU - 2024/1689 - EN - EUR-Lex. September 17, 2025.
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
10. Cacho, R. (2024). Integrating Generative AI in University Teaching and Learning: A Model for Balanced Guidelines. *Online Learning*, 28(3).
<https://doi.org/10.24059/olj.v28i3.4508>
11. Barus, O., Hidayanto, A., Handri, E., Sensuse, D., & Yaiprasert, C. (2025). Shaping generative AI governance in higher education: Insights from student perception. *International Journal of Educational Research Open*, 8, 100452.
<https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2025.100452>
12. Wilson, T. (2025). The development of policies on generative artificial intelligence in UK universities. *IFLA Journal*, Vol. 51(3) 722-734.
<https://doi.org/10.1177/03400352251333796>
13. Temper, M., Tjoa, S., & David, L. (2025, February). Higher Education Act for AI (HEAT-AI): a framework to regulate the usage of AI in higher education institutions. In *Frontiers in Education* (Vol. 10, p. 1505370). Frontiers Media SA.
<https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1505370>
14. Androshchuk, A.H., & Maliuha, O.S. (2024). Use of the artificial intelligence in higher education: state and tendencies. *International Science Journal of Education and Linguistics*, 3(2), 27–35.
<https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.04> [in Ukrainian]
15. Palchuk, O. (2025). Artificial intelligence as a new tool for the formation of the educational system. *Current Problems of Economics*, 3(285), 306-316.
<https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-285-306-316> (in Ukrainian)
16. Shchedrina, A., & Drach, I. (2024). Recommendations for higher education institutions regarding the implementation of artificial intelligence in the educational process. *Scientific Bulletin of the Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series «Pedagogy. Psychology»*, 5, 203-214.
<https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2024-1.30> (in Ukrainian)
17. Moskalyets, O., Hordiienko, N., Zhukorska, L., Andriienko, O., & Kremenystka, Ye. (2025). Artificial Intelligence in Higher Education: Policy Visions and Implementation Frameworks in Ukraine and the EU. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, 20.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15869851>
18. Ocen, S., Elasu, J., Aarakit, S. M., & Olupot, C. (2025, March). Artificial intelligence in higher education institutions: review of innovations, opportunities and challenges. In

- Frontiers in Education (Vol. 10, p. 1530247). Frontiers Media SA. <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1530247>
19. Schmidt, D., Alboloushi, B., Thomas, A., & Magalhaes, R. (2025). Integrating artificial intelligence in higher education: perceptions, challenges, and strategies for academic innovation. *Computers and Education Open*, 9, 100274. <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2025.100274>
 20. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2025, April 24). Recommendations for the responsible implementation and use of artificial intelligence technologies in higher education institutions. September 19, 2025. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf> (in Ukrainian)
 21. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2024, June). White Paper on AI Regulation in Ukraine: The vision of the Ministry of Digital Transformation. Consultation version. September 19, 2025. <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/Регулювання%20III.pdf> (in Ukrainian)
 22. Council of Europe (2024). Framework Convention on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law. September 19, 2025. <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/the-framework-convention-on-artificial-intelligence> (in Ukrainian)
 23. European Union (2024). Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (AI Act). September 19, 2025. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
 24. Kotun, K. (2025, April). International policies for the use of artificial intelligence in higher education. Institute of Pedagogical Education and Adult Education named after Ivan Zyazyun, NAES of Ukraine. September 20, 2025. <https://ipood.com.ua/novini/mjnarodn-poltiki-vikoristannya-shtuchnogo-ntelektu-u-vischy-osvt/> (in Ukrainian)
 25. Uppsala University (2024, December 10). Guidelines on generative AI in teaching from 20 January 2025. September 20, 2025. <https://www.uu.se/en/staff/news/2024/2024-12-10-guidelines-on-generative-ai-in-teaching-from-20-january-2025>
 26. University of Cambridge (2024, March 15). AI and scholarship: A manifesto. September 20, 2025. <https://www.cam.ac.uk/stories/ai-and-scholarship-manifesto>
 27. University of Cambridge, School of the Humanities and Social Sciences. (2024). Template declaration of the use of generative artificial intelligence. September 20, 2025. <https://www.cshss.cam.ac.uk/education/generative-artificial-intelligence-ai-and-scholarship/template-declaration-use-generative>
 28. Craig, L. (2024, June 26). How Harvard is approaching AI in the classroom. TechTarget. September 20, 2025. <https://www.techtarget.com/searchenterpriseai/feature/How-Harvard-is-approaching-AI-in-the-classroom>
 29. Massachusetts Institute of Technology (2025). Guidance for use of generative AI tools. September 20, 2025. <https://ist.mit.edu/ai-guidance>
 30. Melisa, R. (2025). Critical Thinking in the Age of AI: A Systematic Review of Artificial Intelligence's Impact on Higher-Order Skills in Higher Education. *Educational Policy and International Journal*, 14(3), 13-35. <https://doi.org/10.22521/edupij.2025.14.31>

31. Kherson State University (2023). General policy on the use of artificial intelligence in teaching, learning, and research at Kherson State University (Order No. 281-D of 29.06.2023). September 20, 2025.
<https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx?id=00653012-555c-46b2-bb64-05ba9bf26773> (in Ukrainian)
32. National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute». (2023). Policy on the use of artificial intelligence for academic activity at Igor Sikorsky KPI (Order No. NON/393/2023 of 29.12.2023). September 20, 2025.
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/63457/1/Polityka_vykorystannia_ShI.pdf (in Ukrainian)
33. Oles Honchar Dnipro National University (2025). Policy on the use of artificial intelligence at Oles Honchar Dnipro National University (Order No. 106 of 14.04.2025). September 20, 2025.
https://www.dnu.dp.ua/docs/osvitnya/N106_14_04_25_Polityka_Shtuchnyi_intelekt.pdf (in Ukrainian)
34. Chernihiv Polytechnic National University. (2025). Concept for the implementation of artificial intelligence in the educational process and research activities of Chernihiv Polytechnic National University (Order No. 82/VS of 28.04.2025). September 20, 2025.
<https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/konczepczia-vprovadgennya-shi.pdf> (in Ukrainian)
35. Sumy State University (2025). Policy on the use of artificial intelligence at Sumy State University. September 20, 2025.
<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a81944c5-1357-f011-b755-005056015693&kind=1&version=1751521132.197> (in Ukrainian)
36. Yuvko, Z. (2025). For plagiarism checking and methodology: How AI is used at SumDU. September 20, 2025.
<https://cukr.city/news/2025/sumdu-shi/> (in Ukrainian)
37. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020). Concept for the Development of Artificial Intelligence in Ukraine: Order No. 1556-r dated December 2, 2020. September 10, 2025.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>